ثبت: ۷۱۵
اسفند ۱۴۰۰
مسلسل: ۱۸۱۲۶
دوره یازدهم ــ سال دوم

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

۶۶. بودجه بخش صنعت

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

شماره مسلسل: ۱۸۱۲۶ کد موضوعی: ۳۱۰	مرکز پژوهش‌ها مجلس شورای اسلامی	شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور۶۶. بودجه بخش صنعت

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت)

تهیه و تدوین‌کنندگان: فاطمه میرجلیلی، سعید شجاعی، محمدرضا عبداللهی

مدیر مطالعه: سعید شجاعی

همکاران: رسول سلیمانی، حسین هرورانی

ناظر علمی: محمدحسن معادی رودسری

ویراستار تخصصی: ـــــ

ویراستار ادبی: ـــــ

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه ۱۴۰۱

۲. بخش صنعت

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۲/۱۸

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده ۱
مقدمه ۲
۱. تبیین وضع موجود ۳
۲. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده‌واحده با تمرکز بر بخش صنعت ۵
۳. ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ..... ۲۶
جمع‌بندی ۳۳
منابع و مآخذ ۳۵

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۶۶. بودجه بخش صنعت

چکیده

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در شرایطی تدوین شده است که پس از گذشت بیش از سه سال از خروج آمریکا از برجام و تخلیه تدریجی تبعات تحریم و اپیدمی کرونا می‌توان چشم‌انداز مثبتی برای رشد اقتصادی کشور متصور بود. به‌طوری که تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت‌های ثابت پس از تجربه رشدهای منفی در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰حدود ۵/۹ درصد رشد داشت. در این بازه زمانی ارزش‌افزوده گروه صنعت حدود ۹/۵ درصد و بخش صنعت ساخت ۳/۸ درصد رشد داشته است. در اسناد پشتیبان لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به‌صورت ضمنی دستیابی به رشد ۸ درصدی تولید ناخالص داخلی کشور هدفگذاری شده و مقرر شده که بخش صنعت و معدن نقش قابل‌توجهی در تحقق این هدف داشته باشد.

نتایج این گزارش نشان می‌دهد که به‌رغم افزایش ۳۲۸ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، بیش از ۹۴ درصد از اعتبارات به فعالیت‌های حوزه معدن اختصاص داده شده و سهم بخش صنعت ساخت از این اعتبارات ناچیز است. به‌عبارتی سیاست لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در حمایت از بخش تولید بر منابع تبصره «۱۸» متمرکز است که با هدف کمک به تولید و بهبود بهره‌وری عوامل تولید تدوین شده است. لکن رویکرد تخصیص منابع تبصره «۱۸» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به سال‌های قبل تغییر عمده‌ای دارد و آن توزیع استانی این منابع از طریق صندوق پیشرفت و عدالت است. با وجود افزایش منابع تبصره «۱۸» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، سه موضوع محقق شدن منابع این بند، سازوکار اجرایی و نظارت‌پذیر بودن تخصیص استانی از طریق ایجاد بستری شفاف حائز اهمیت است که درحال حاضر این موضوعات با ابهام همراه است.

تغییر نرخ ارز محاسبه ارزش گمرکی کالاهای وارداتی و حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی یکی دیگر از موضوعات مهمی است که بررسی آثار اعمال این سیاست بر بخش تولید از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نتایج این گزارش نشان می‌دهد که اصلاح نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی می‌تواند آثار مثبت و منفی بر بخش صنعت داشته باشد. از یک طرف با افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی نرخ مؤثر حقوق ورودی افزایش یافته و بنابراین تولیدات داخلی در مقابل کالاهای وارداتی مزیت بیشتری پیدا می‌کنند. از طرف دیگر با توجه به سهم قابل‌توجه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای این سیاست منجر به افزایش هزینه تولید خواهد شد لذا ضروری است دولت درخصوص کاهش سود بازرگانی این کالاها به‌نحوی که هزینه تولید از این محل افزایش محسوسی نداشته باشد اقدامات لازم را در دستور کار خود قرار دهد.

برنامه سیاستگذاران به‌منظور تأمین زیرساخت برای شهرک‌های صنعتی با هدف افزایش تولید و بهبود بهره‌وری عوامل تولید از دیگر موضوعاتی است که در قوانین و لوایح بودجه سنواتی قابل رصد است. براساس برآوردهای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی کشور، جمع کل اعتبار مورد نیاز در سال ۱۴۰۱ برای برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی حدود ۱۴۰،۰۰۰ میلیارد ریال برآورد شده است. بیشترین سهم از میان زیرساخت‌های مورد نیاز شهرک‌ها و نواحی صنعتی به برق‌رسانی با سهم حدود ۵۱ درصد از اعتبارات اختصاص دارد. با توجه به محدودیت منابع بودجه عمومی مقتضی است از ظرفیت منابع داخلی دستگاه‌های اجرایی در راستای تأمین زیر ساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی استفاده شود.

سازمان‌های توسعه‌ای یکی دیگر از نهادهای تسهیلگر فضای کسب‌وکار بخش تولید هستند که نتایج این گزارش نشان می‌دهد رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با سال‌های قبل تفاوتی ندارد و منابعی که طبق قانون باید در اختیار آنها قرار گیرد، به‌صورت قطره چکانی در قالب تهاتر با سود سهام و مالیات پرداخت می‌شود. اما درخصوص حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط احکام مناسبی ازجمله کاهش نرخ مالیات بر عملکرد از ۲۵ به ۲۰ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ منظور شده است.

مقدمه

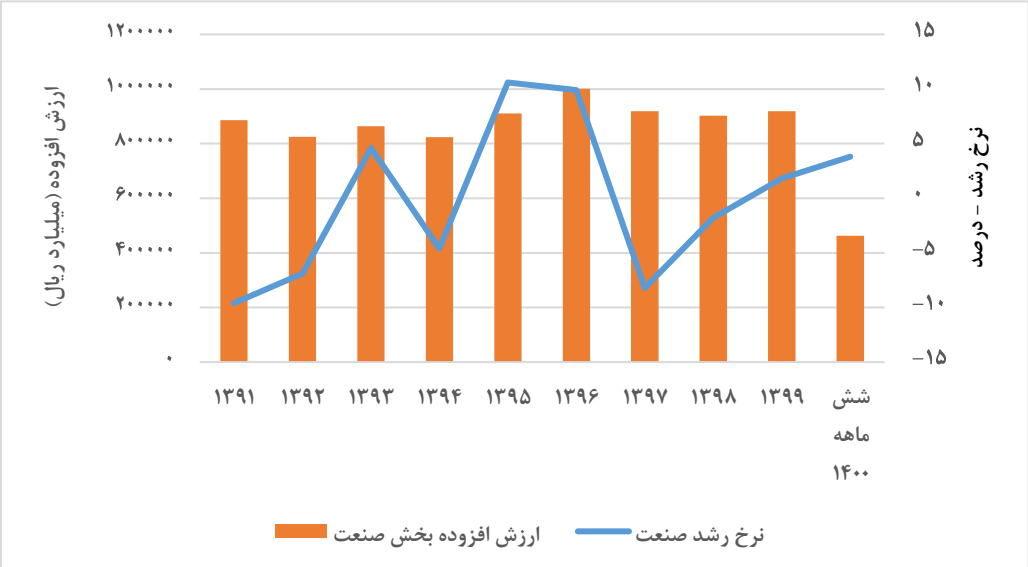
جهت‌گیری ایجاد رشد اقتصادی از طریق افزایش سرمایه‌گذاری از ویژگی‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ است. کاهش رشد مخارج هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (از ۶۰ درصد در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به ۳۸ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱) و افزایش ۴ درصدی سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰، می‌تواند گام مهمی در راستای تقویت سرمایه‌گذاری به‌شمار آید. بخش صنعت از یک سو به‌عنوان یکی از بخش‌های کلیدی تأثیرپذیر از برنامه‌های حمایتی دولت و ازسوی دیگر مؤثر در دستیابی به اهداف دولت ازجمله ایجاد رشد اقتصادی محسوب می‌شود. ازاین‌روی در گزارش حاضر به بررسی ابعاد مختلف لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و تحلیل آثار آن بر بخش صنعت پرداخته شده است. در بخش اول گزارش، وضع موجود بخش صنعت تبیین شد. در بخش دوم، تبصره‌های مؤثر و مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مقایسه و آثار آن بر بخش صنعت مورد بررسی قرار گرفت. در بخش سوم، به‌صورت تفصیلی نقاط قوت و ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بر بخش صنعت در پنج حوزه شامل بند «الف» تبصره «۱۸» ماده‌واحده، تأمین زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی، احکام مالیاتی لایحه بودجه و اثر آن بر بخش تولید، جایگاه سازمان‌های توسعه‌ای در لایحه بودجه و آثار حذف نرخ ارز ۴۲۰۰ مبنای محاسبات حقوق ورودی بر بخش تولید واکاوی شد. در بخش چهارم، اعتبارات بخش صنعت

به تفکیک برنامه‌ها و برخی از طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در صنعت پتروشیمی بررسی شد و درنهایت جمع‌بندی و پیشنهادها ارائه شد.

۱. تبیین وضع موجود

در این بخش قبل از ورود به بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و تبیین آثار آن بر بخش صنعت، وضع موجود صنعت کشور بررسی شده است. نرخ رشد اقتصادی کشور در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ براساس سال پایه ۱۳۹۰، حدود ۵/۹ درصد توسط مرکز آمار ایران گزارش شده است. نرخ رشد اقتصادی گروه صنایع و معادن ۹/۵ درصد بوده که بالاترین نرخ رشد را نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ تجربه کرده است. نکته حائزاهمیت این است که نرخ رشد اقتصادی بخش صنعت ساخت در این مدت فقط ۳/۸ درصد بوده و رشد متوسط ۹/۵ درصد گروه صنایع و معادن منتج از رشد ۱۶ درصد بخش معدن و ۱۸ درصد استخراج نفت و گاز طبیعی بوده است. به‌عبارتی صنایع ساخت‌محور در رشد اقتصادی کشور خیلی مؤثر نبوده و عمدتاً رشد صنایع منبع‌محور متضمن رشد اقتصادی کشور بوده است. در نمودار ۱ روند تغییرات ارزش‌افزوده و نرخ رشد اقتصادی بخش صنعت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ ارائه شده است.

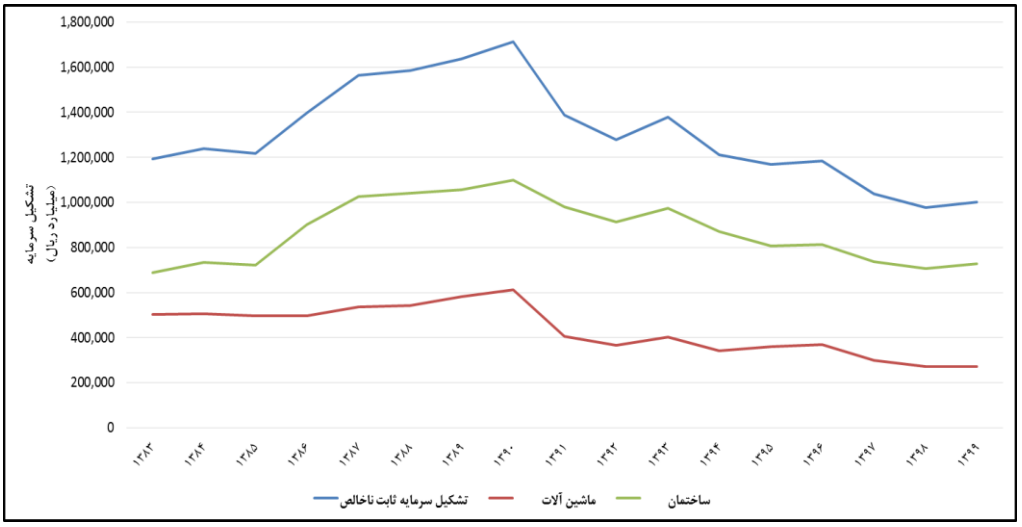
نمودار ۱. ارزش‌افزوده و نرخ رشد اقتصادی صنعت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ طی سال‌های ۱۳۹۱-۶ ماهه ۱۴۰۰

مأخذ: آمار حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰.

در نمودار ۲ روند تغییرات تشکیل سرمایه ثابت در اقتصاد ایران به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ طی سال‌های ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۹ ارائه شده است. همان‌طور که در نمودار ۲ مشخص است روند تشکیل سرمایه ثابت طی سال‌های اخیر نزولی بوده که بیانگر کاهش ایجاد ظرفیت‌های جدید در اقتصاد کشور است.

نمودار ۲. روند تغییرات تشکیل سرمایه ثابت در اقتصاد ایران به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۹

مأخذ: آمار حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰.

اگر چه با حمایت‌های دولت و برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته از نیمه دوم سال ۱۳۹۹ تاکنون رشد منفی بخش صنعت متوقف و روند صعودی به‌خود گرفته است، اما همان‌طور که از نمودارهای فوق مشخص است طی سال‌های اخیر به‌دلیل شرایط خاص کشور و اعمال تحریم‌های ظالمانه و اپیدمی کرونا بخش صنعت متضرر شده است و با کاهش نسبی رشد اقتصادی نسبت به سال‌های قبل از آن روبه‌رو شده است. به‌منظور تقویت بخش صنعت کشور بهبود فضای کسب‌وکار و ایجاد شرایط باثبات ضروری است که باید با تعامل مناسب برنامه‌ریزان این مهم تحقق یابد. یکی از بسترهای مؤثر در این رابطه، بودجه‌های سنواتی و تعیین جایگاه بخش صنعت در برنامه مالی یک‌ساله دولت است. به همین منظور در ادامه به بررسی تبصره‌های مرتبط با بخش صنعت پرداخته شده است.

۲. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده‌واحده با تمرکز بر بخش صنعت

۲-۱. برخی از تبصره‌های مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

با توجه به مرتبط و متأثر بودن حوزه تولید و به‌صورت ویژه بخش صنعت از حوزه‌های دیگر، در این بخش بررسی تبصره‌های مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با در نظر گرفتن عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مد نظر قرار گرفته است و آثار احکام پیشنهادی لایحه سال ۱۴۰۱ بر بخش صنعت تبیین شده است.

جدول ۱. مقایسه تطبیقی تبصره‌های مؤثر و مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
عملکرد تبصره‌های مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
بند «ک» تبصره «۱» به وزارت نفت از طریق شرکت ملی صنایع پتروشیمی اجازه داده می‌شود برای تأمین هزینه‌های اجرایی خط لوله انتقال اتیلن غرب کشور نسبت به اخذ معادل ریالی دو و نیم درصد (۲/۵ ٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک صرفاً اتان اقدام نماید. وجوه مذکور پس از وصول، صرفاً برای تکمیل خط انتقال اتیلن غرب هزینه می‌گردد.	–	با توجه به محدودیت منابع مالی عمومی کشور، اجرای این حکم می‌تواند در تأمین منابع مالی مورد نیاز برای تکمیل طرح خط لوله اتیلن غرب مؤثر باشد.	–
بند «ب» تبصره «۵» اجازه به دولت برای انتشار انواع اوراق مالی اسلامی (ریالی–ارزی) ازجمله اسناد خزانه اسلامی برای تأمین	**بند «ب» تبصره «۵»** اجازه به دولت برای انتشار اوراق مالی اسلامی (ریالی ـ ارزی) به‌منظور تأمین مالی مصارف این قانون ازجمله	با وجود رشد سهم بازار سرمایه در تأمین مالی، اما همچنان سیستم بانکی نقش عمده‌ای در تأمین مالی طرح	**سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:** ۱. مبلغ ۲۶۲۰۰۰ میلیون ریال طی ابلاغیه شماره ۱۰۵۶۷۵ مورخ ۱۴۰۰/۹/۳ به طرح‌های تملک دارایی‌های

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
مالی مصارف این قانون تا سقف هشتصدوشصت هزار میلیارد (۸۶۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال	طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای تا مبلغ مبلغ ششصدوپنجاه‌وپنج هزار میلیارد (۶۵۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال	(پروژه)های توسعه‌ای کشور دارد. براین اساس، بررسی نقش اوراق مالی اسلامی (ریالی–ارزی) ازجمله اسناد خزانه اسلامی در طرح‌های توسعه‌ای بخش صنعت به‌ویژه از طریق سازمان‌های توسعه‌ای بخش (طبق ستون عملکرد قانون بودجه ۱۴۰۰) مثبت و تأثیرگذار ارزیابی می‌شود.	سرمایه‌ای سازمان از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور اختصاص داده شده است. ۲. از ردیف متفرقه ۷-۵۵۰۰۰ مبلغ ۱۵۹۶۰۰ میلیون ریال طی ابلاغیه شماره ۱۳۴۳۰۶ مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۶برای کمک به ایجاد زیرساخت‌های جاسک تا گواتر اختصاص داده شده است. **ایدرو:** طی صورت‌جلسه شماره۱۴۰۱۰۸ مورخ ۱۴۰۰/۳/۳۰ رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور از محل بند «ب» تبصره «۵» مبلغ ۱۶۶۲۵۰۰ میلیون ریال در قالب اسناد خزانه اسلامی تخصیص داده شد که مبلغ ۱۰۸۶۰۶۶ میلیون ریال آن ۱۴۰۰/۸/۳۰ هزینه گردیده است.
بند «ف» تبصره «۶» در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیت‌های تولیدی در سال ۱۴۰۰ معادل بیست درصد (۲۰ ٪) تعیین می‌شود. این بخشودگی علاوه‌بر سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی اشخاص مذکور می‌باشد.	**جزء «۲» بند «ق» تبصره «۶»** به‌منظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا، واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و واحدهای تولیدی در سال ۱۳۹۹ علاوه‌بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، برای مالیات بر عملکرد سال ۱۳۹۹ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار می‌شوند.	بخشودگی مالیاتی این بند در حمایت از کسب‌وکارهای کوچک که تأثیرپذیری آنها از آسیب‌های ناشی از پاندمی کرونا شدیدتر است، مؤثر است.	وزارت صمت بهره‌مندی تمامی رسته‌ها و زیررسته‌های به شدت آسیب‌دیده از شیوع ویروس کرونا از دستورالعمل «بخشودگی جرائم مالیاتی قابل بخشش موضوع قانون مالیات‌های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش‌افزوده» سازمان امور مالیاتی کشور، موضوع نامه شماره ۶۰/۲۱۵۱۷۴ مورخ ۹۹/۹/۸) را پیگیری کرده است. تمامی مصوبات ستاد ملی مدیریت کرونا درخصوص امهال، تمدید و بخشودگی جرائم به سازمان‌های صمت سراسر کشور و اتاق اصناف ایران ابلاغ شده است.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
جزء «۲» بند «ق» تبصره «۶» به‌منظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا، واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ علاوه‌بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، برای مالیات بر عملکرد سال ۱۴۰۰ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار می‌شوند.			
جزء «۵« بند «ق» تبصره «۶» برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای درآمدهای حاصل از صادرات کالاها و خدمات و هرگونه جایزه و مشوق‌های صادراتی منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور است.	**جزء «۷» بند «ق» تبصره «۶»** برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای درآمدهای حاصل از صادرات کالاها و خدمات و هرگونه جایزه و مشوق‌های صادراتی منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور است.	اجرای این بند در ایجاد شفافیت و مدیریت درآمدهای ارزی کشور مؤثر است.	در محدوده بررسی‌های صورت گرفته بابت مشوق‌های صادراتی در سال جاری اعتباری به سازمان توسعه تجارت تخصیص نیافته است، لذا فاقد عملکرد می‌باشد.
بند «ت» تبصره «۶» درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به‌صورت خام و نیمه‌خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه‌خام مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران تهیه	**بند «ث» تبصره «۶»** درآمد حاصل از صادرات مواد معدنی فلزی - غیرفلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به‌صورت خام و نیمه‌خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه‌خام مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران تهیه می‌شود و ظرف مدت سه ماه پس	انتقال معافیت مالیاتی صادراتی به حلقه‌های تکمیلی صنایع صادراتی مبتنی‌بر منابع پایه، در قالب یک سیاست آینده‌نگر می‌تواند بر توسعه و تکمیل زنجیره‌های ارزش و افزایش صادرات محصولات ساخت‌محور مؤثر باشد.	فهرست اقلام کالایی موضوع این بند طی نامه شماره ۶۰/۵۱۱۸۶ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۱۵ معاونت امور صنایع وزارت صنعت، معدن به سازمان توسعه تجارت که متولی پیگیری این بند بود اعلام شد و درنهایت مصوبه هیئت وزیران در این‌خصوص در تاریخ ۱۴۰۰/۱۰/۱ ابلاغ شد. براساس این مصوبه محصولات نیمه‌خام نفتی، گازی و پتروشیمی، کلیه محصولات شیمیایی و پتروشیمیایی که به‌عنوان خوراک یا ماده اولیه برای تولید محصول نهایی صنعتی استفاده

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
می‌شود و ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.		می‌شود، تعریف شده است. شایان ذکر است با وجود تعریف مذکور برخی از محصولات پتروشیمی مانند متانول و اوره جزء فهرست محصولات مشمول این بند قرار نگرفتند. لازم است در تعیین فهرست محصولات نیمه‌خام صنعت پتروشیمی برای سال ۱۴۰۱ این موضوع مورد توجه قرار گیرد.
بند «د» تبصره «۷» به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط، مشروط به انجام تکالیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال به‌صورت جمعی-خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.	**بند «هـ» تبصره «۷»** به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط مشروط به انجام تکلیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال به‌صورت جمعی ـ خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.	موضوع این بند تهاتر مطالبات سازمان‌های توسعه‌ای (ایدرو و ایمیدرو) درخصوص افزایش سرمایه بانک صنعت و معدن و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه (شرکت ملی صنایع پتروشیمی) بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام تا سقف مشخص شده در متن لایحه سال ۱۴۰۱ با بدهی آنها به‌صورت جمعی-خرجی از طریق گردش خزانه است. این درحالی است که طبق تبصره «۷» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، ۷۰ درصد از وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور باید در اختیار	**ایدرو** موافقتنامه مذکور با سازمان برنامه و بودجه کشور مبادله گردیده متأسفانه علی‌رغم پیگیری‌های به‌عمل آمده تخصیصی ازسوی سازمان برنامه و بودجه کشور اعلام نگردیده و خزانه‌داری کل کشور اقدامی جهت اعمال تهاتر مورد نظر انجام نداده است. **شرکت ملی صنایع پتروشیمی** بازگشت به نامه ۱/۶۶۲۴۷-۱ص پ مورخ ۱۴۰۰/۹/۱۴ شرکت ملی صنایع پتروشیمی درخصوص مطالبات شرکت از طریق تهاتر، فاقد عملکرد بوده است.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
		سازمان‌های مذکور قرار گیرد تا از طریق مشارکت با بخش غیردولتی به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری صرف شود. به‌عبارتی می‌توان اینگونه جمع‌بندی کرد که منابع پیش‌بینی شده در بند «د» تبصره «۷» لایحه بودجه جایگزین تبصره «۷» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی شده که عملاً منجر به عدم کارکرد مد نظر قانونگذار در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی شده است.	
بند «هـ» تبصره «۷» **۱.** نرخ ارز محاسبه ارزش گمرکی کالاهای وارداتی در همه موارد ازجمله محاسبه حقوق ورودی، براساس برابری نرخ ارز اعلام شده بانک مرکزی نرخ سامانه	**بند «و» تبصره «۷»** ۱. نرخ ارز محاسبه ارزش گمرکی کالاهای وارداتی به‌استثنای کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی در سال ۱۴۰۰ در همه موارد ازجمله محاسبه حقوق ورودی، براساس برابری نرخ ارز اعلام شده بانک	اصلاح نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی می‌تواند آثار مثبت و منفی بر بخش صنعت داشته باشد. از یک طرف با افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی نرخ مؤثر حقوق ورودی افزایش	این بند در سال ۱۴۰۰ اجرایی نشد.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
مبادله الکترونیکی (ای.تی.اسِ) در روز اظهار و مطابق ماده (۱۴) قانون امور گمرکی می‌باشد. در سال ۱۴۰۱ نرخ چهار درصد (۴٪) حقوق گمرکی مذکور در صدر بند «د» ماده (۱) قانون امور گمرکی برای کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات و ملزومات مصرفی پزشکی و همچنین نهاده‌های کشاورزی و دامی به یک درصد (۱٪) تقلیل می‌یابد.	مرکزی نرخ سامانه مبادله الکترونیکی (ای.تی.اِس) در روز اظهار و مطابق ماده (۱۴) قانون امورگمرکی می‌باشد. ۲. در سال ۱۴۰۰ نرخ چهاردرصد (۴ ٪) حقوق گمرکی مذکور در صدر بند «د» ماده (۱) قانون امور گمرکی برای کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات و ملزومات مصرفی پزشکی و همچنین نهاده‌های کشاورزی و دامی به یک درصد (۱ ٪)و برای سایر کالاها به دو درصد (۲ ٪) ارزش گمرکی کالا تقلیل می‌یابد. ۳. در سال ۱۴۰۰ مبلغ ریالی حقوق ورودی کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات و ملزومات مصرفی پزشکی و نهاده‌های کشاورزی و دامی نسبت به سال ۱۳۹۹ نباید افزایش یابد.	یافته و بنابراین تولیدات داخلی در مقابل کالاهای وارداتی مزیت بیشتری پیدا می‌کنند. از طرف دیگر با توجه به سهم قابل‌توجه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای این سیاست منجر به افزایش هزینه تولید خواهد شد. لذا ضروری است دولت درخصوص کاهش سود بازرگانی این کالاها به نحوی که هزینه تولید از این محل افزایش محسوسی نداشته باشد اقدامات لازم را در دستور کار خود قرار دهد.	
بند «ی» تبصره «۷» وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است از طریق شرکت‌های خودروسازی ایران خودرو و سایپا از محل تولید محصولات ملی خود نسبت به فروش خودرو به جانبازان بالای بیست‌وپنج درصد (۲۵ ٪) دارای محدودیت‌های جسمی و حرکتی و جانبازان پنجاه درصد (۵۰ ٪) تا هفتاد درصد (۷۰ ٪) با معرفی بنیاد شهید و امور ایثارگران با تقسیط پنج‌ساله اقدام کند.	**بند «ز» تبصره «۷»** وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است از طریق شرکت‌های خودروسازی ایران خودرو و سایپا از محل تولید محصولات ملی خود نسبت به فروش خودرو به جانبازان بالای بیست‌وپنج درصد (۲۵ ٪) دارای محدودیت‌های جسمی و حرکتی و جانبازان پنجاه درصد (۵۰ ٪) تا هفتاد درصد (۷۰ ٪) با معرفی بنیاد شهید و امور ایثارگران با تقسیط پنج‌ساله اقدام کند و گزارش عملکرد را هر سه ماه یک‌بار به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.		طبق اعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت، مسئولیت پیگیری اقدامات اجرایی درخصوص این بند برعهده سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) می‌باشد. و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در این‌خصوص فاقد عملکرد اعلام کرده است.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
بند «لف» تبصره «۱۸» الف) به‌منظور رشد و پیشرفت کشور از طریق ارتقای بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، صندوق کارآفرینی امید به صندوق پیشرفت و عدالت ایران تغییر نام یافته و با ۳۱ صندوق استانی تابعه، فعالیت خود را آغاز خواهد کرد. منابع این صندوق و واحدهای استانی آن از محل ردیف‌ها و جداول قانون بودجه سنواتی (ازجمله فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن، مازاد درآمدهای استانی و بیست درصد (۲۰٪) از اعتبار قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، اعتبارات حمایت از تولید قانون هدفمندسازی یارانه‌ها) به‌عنوان کمک و کمک‌های بلاعوض بخش غیردولتی تأمین می‌گردد. منابع تجهیز شده صندوق در بخش ملی در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری برای حمایت و پشتیبانی	**بند «لف» تبصره «۱۸»** ۱. مبلغ سیصدوبیست هزار میلیارد (۳۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع ردیف (۲۸) مصارف جدول تبصره «۱۴» این قانون، به ایجاد و توسعه، تولید، اشتغال و کارآفرینی با اولویت استان‌های با نرخ بیکاری بالاتر اختصاص می‌یابد. بند «و» تبصره «۱۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۸ در سال ۱۴۰۰ تنفیذ و وجوه حاصل از آن به منابع این جزء اضافه می‌شود.	مهم‌ترین پیامد تبصره «۱۸» رونق تولید و به‌تبع آن اشتغال‌زایی و افزایش بهره‌وری از طریق تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و بازسازی و نوسازی واحدهای موجود و تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی است. براساس برآوردهای صورت گرفته، سرجمع منابع و تسهیلات قابل تحقق در این تبصره تا پایان سال ۱۳۹۹ حدود ۲۰۰ هزار میلیارد ریال برای بخش صنعت بوده است. این رقم در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به ۳۲۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که البته همانند سال‌های قبل عملکرد مطلوبی (تقریباً ۲۲ درصد) نداشته است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱از محل‌های متعدد ازجمله مبلغ ۲۶۴ هزار میلیارد ریال از محل تبصره «۱۴»[1] و ۸۰۰ هزار میلیارد ریال از محل وجوه متفرقه منابع برای ارتقای	تا تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۱ از مبلغ ۲۰۱۲۹۹ میلیارد ریال مبلغ ۱۱۹۶۰۹ میلیارد ریال (۵۹ درصداز کل)قرارداد منعقد شده و ۸۳۳۳۸ میلیارد ریال(۴۱ درصد از کل) به متقاضیان پرداخت شده است. از مبلغ پرداخت شده ۱۹۰۷۰ ریال معادل ۲۳ درصد به تسهیلات برنامه تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و مبلغ ۵۶۴۲ میلیارد ریال معادل ۷ درصد به تسهیلات برنامه بازسازی و نوسازی و مبلغ ۵۸۶۲۴ میلیارد ریال معادل ۷۰ درصد به تأمین سرمایه در گردش واحدها اختصاص یافته است. براساس آمار سازمان هدفمندی یارانه‌ها از کل منابع ردیف ۲۸ مصارف جدول تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (۳۲۰ هزار میلیارد ریال) مبلغ ۱۴۷/۷۶هزار میلیارد ریال تا ابتدای دی‌ماه سال ۱۴۰۰ تخصیص داده شده است که سهم بخش صنعت و معدن از این رقم حدود ۳۲ هزار میلیارد ریال (تقریباً ۲۲ درصد) بوده است.

۱. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ابتدا پیش‌بینی شده بود که از ردیف ۲۴ مصارف جدول تبصره «۱۴» مبلغ ۶۶۳۹۰۰ میلیارد ریال به منابع بند «الف» تبصره «۱۸» اختصاص داده شود که باتوجه به مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۰ به شماره ۱۴۱۷۰۵ ، مبلغ ۴۰۰۰۰۰ میلیارد ریال از این منابع کاهش یافت.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
از برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی ملی اختصاص می‌یابد. دستگاه‌های اجرایی مکلف به تعیین سهم هر استان هستند. منابع تجهیز شده صندوق‌های تابعه استانی صرف تأمین مالی زیرساخت‌های تولید و همچنین به‌صورت وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری در ترکیب با منابع بخش خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صرف حمایت از تولید و اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی و کسب‌وکارها رقابت‌پذیر می‌شود. مرجع تصویب طرح‌های (پروژه‌های) در سطح استان و نظارت بر حسن اجرای آنها، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌باشد.		بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران پیش‌بینی شده است. لکن درخصوص تحقق این منابع، توزیع آن از طریق صندوق‌های تابعه استانی و نحوه نظارت بر تخصیص استانی این منابع ابهام وجود دارد.	
بند «و» تبصره «۱۸» اجازه به شرکت‌ها و سازمان‌های توسعه‌ای تابعه وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و نفت به‌منظور تخصیص تا مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال از منابع داخلی خود با تأیید وزیر مربوطه برای کمک به سرمایه‌گذاری در برنامه‌های تحقق رشد و تولید، صادرات کالا و خدمات،	**بند «ج» تبصره «۱۸»** به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود از طریق سازمان توسعه‌ای و شرکت‌های تابعه خود به‌منظور انجام طرح (پروژه)های دولت الکترونیک و توسعه خدمات الکترونیکی اقدام کند. منابع مورد نیاز جهت سرمایه‌گذاری بخش دولتی تا مبلغ پنج هزارمیلیارد (۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال از محل اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و منابع	با توجه به محدودیت منابع مالی سازمان‌های توسعه‌ای این مجوز اثربخشی لازم را ندارد. به‌عبارتی سازمان‌های توسعه‌ای به‌علت محدودیت منابع از محل منابع داخلی خود اقدام به ایجاد زیرساخت‌ها و پروژه‌های تحقیق و توسعه نموده و منابع اضافی برای مشارکت با بخش	فاقد عملکرد

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
حمایت از ساخت داخل و طرح (پروژه)های توسعه‌ای توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی به‌صورت وجوه اداره شده، کمک‌های فنی و اعتباری و پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود	داخلی شرکت‌های تابعه با تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور تأمین می‌شود.[1] **بند «د» تبصره «۱۸»** به شرکت‌های تابعه وزارت نفت اجازه داده می‌شود با تأیید وزیر نفت تا مبلغ هشت هزار میلیارد (۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی خود برای کمک به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر و حمایت از ساخت داخل و طرح‌های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین و تولید بار اول در حوزه‌های مختلف صنعت نفت ازجمله طرح‌های کاهش مصرف انرژی و جایگزینی سوخت بنزین با سوخت گاز طبیعی از طریق حمایت از طرح‌های جایگزینی خودروی فرسوده در حمل‌ونقل با خودروی کم‌مصرف داخلی با قوای محرکه کم‌مصرف و پایه گاز به شرکت‌های دانش‌بنیانی که دارای مرکز تحقیق و توسعه و طراحی در داخل باشند و با همکاری مستقیم یا مجموعه وابسته به یک خودروساز داخلی که دارای خطوط تولید انبوه می‌باشد، در بخش‌های خصوصی و تعاونی به‌صورت کمک بلاعوض، وجوه اداره شده یا تسهیلات ترجیحی اختصاص دهند.	غیر دولتی در اختیار ندارند.	

۱. با توجه به اینکه گزارش حاضر عملکرد تبصره‌هاي ذیل بخش صنعت را تبیین مي‌کند، لذا عملکرد بند «ج» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ ارائه نشده است و فقط از حیث ارائه حکم قانوني متناظر با بند «و» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱به آن اشاره شده است.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
تبصره «۱۹» الف) به‌منظور ارتقای بهره‌وری خدمات عمومی، شفاف‌سازی، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است تا پانزده اردیبهشت‌ماه نسبت به تنظیم موافقتنامه با دستگاه‌های اصلی متضمن برنامه‌ها، اهداف کمّی، سنجه و شاخص‌های ارزیابی عملکرد اقدام نماید. تخصیص اعتبارات با رعایت ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه براساس میزان تحقق اهداف هریک از برنامه‌ها و متناسب با میزان منابع و صولی دستگاه اجرایی تعیین می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی این بند شامل چارچوب تفاهمنامه، نوع و نحوه ارتباط با دستگاه تابعه، نحوه گزارشگیری از برنامه‌ها، نحوه به‌کارگیری نیروی مازاد و میزان جابه‌جایی در اعتبارات به‌منظور تحقق برنامه‌ها با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	**تبصره «۲۰»** ج) به‌منظور ارتقای بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی و دستیابی به اهداف و انجام برنامه‌های پیش‌بینی‌شده در مواد (۳) و (۵) قانون برنامه ششم توسعه: ۲.کلیه شرکت‌های دولتی و شرکت‌ها و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت، شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نفت، شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان صدا و سیما، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و وزارت جهاد کشاورزی موظفند برای ارتقای بهره‌وری سرمایه، نیروی کار و سایر عوامل تولید و تحقق اهداف پیش‌بینی‌شده متناسب با جدول (۲) ماده (۳) قانون برنامه ششم توسعه، اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های ارتقای بهره‌وری را به‌صورت مستقل پیش‌بینی و در قالب بودجه سالانه به تصویب مجامع عمومی و یا سایر مراجع قانونی ذی‌ربط برسانند و گزارش آن را تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ به سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان ذی‌ربط وابسته به سازمان اداری و استخدامی کشور ارائه‌کنند.	اجرای تبصره «۱۹» تخصیص اعتبارت دستگاه‌های اصلی متناسب با میزان تحقق اهداف از قبل پیش‌بینی شده می‌تواند زمینه پیاده‌سازی بودجه‌ریزی عملیاتی را فراهم کند. این مهم باعث افزایش کارایی و پاسخگو بودن دستگاه‌ها در قبال بودجه اختصاص داده شده به آنهاست. موضوع ارتقای بهره‌وری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به‌صورت کلان‌تر دیده شده و همه برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه را دربرمی‌گیرد. حال آنکه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ دستگاه‌ها مکلف شده بودند که اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های ارتقای بهره‌وری را به‌صورت مستقل و در قالب بودجه سالانه پیش‌بینی کنند.	**سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:** در قالب ۷ برنامه در مردادماه سال ۱۴۰۰ از سازمان امور اداری و استخدامی به این سازمان ابلاغ گردید و هم اکنون برش‌های استانی تهیه و جهت اجرا به استان‌ها ابلاغ شده است. **ایدرو:** ۱. اخذ تصویبنامه هیئت محترم وزیران به شماره ۴۱۹۴۴/ت۸۵۹۲۴ هـ تاریخ ۱۴۰۰/۴/۱۹ درخصوص ابلاغ سند ارتقای بهره‌وری بخش صنعت و درج دو موضوع مرتبط با ایدرو تحت عنوان ایجاد هاب پیاده‌سازی فناوری‌های انقلاب صنعتی چهارم در بخش صنعت؛ ایجاد پلتفرم و مکانیسمی برای کمک به بنگاه‌ها به‌ویژه صنایع کوچک در راستای پیاده‌سازی انقلاب صنعتی چهارم و نوسازی ۲۵ هزار دستگاه در فاز اول (۲۲ هزار دستگاه برون‌شهری و ۳ هزار دستگاه درون‌شهری)، در اولویت‌های سیاستی بخش صنعت؛ - ارائه گزارش عملکرد ماهانه به وزارت صنعت، معدن و تجارت. -پیش‌بینی و لحاظ‌نمودن اعتباری بالغ بر ۲,۰۰۰ میلیون ریال برای اجرای برنامه ارتقای بهره‌وری به‌صورت مستقل در جدول برنامه/ فعالیت صورت‌جلسه مجمع عمومی بودجه

لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	تبیین و تأثیر تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش صنعت	عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰
			سال ۱۴۰۰ برای تحقق اهداف برنامه ششم توسعه؛ دو پروژه با هزینه واحد هر یک به میزان ۱,۰۰۰ میلیون ریال؛ تصویب و ابلاغ بودجه سال ۱۴۰۰ ایدرو توسط سازمان برنامه و بودجه و پیش‌بینی مبلغ ۲,۰۰۰ میلیون ریال در سرفصل سایر هزینه‌های اداری (برای اختصاص به برنامه‌های بهره‌وری) و لحاظ نمودن برنامه ارتقای بهره‌وری در جدول برنامه/ فعالیت منضم به‌صورت‌جلسه مجمع عمومی بودجه سال ۱۴۰۰. -مکاتبه با شرکت‌های تابعه ایدرو به‌منظور درج داده‌ها در سامانه ارزیابی بهره‌وری شرکت‌های دولتی، - ارسال اطلاعات شرکت‌های تابعه به سازمان ملی بهره‌وری ایران، - ابلاغ شیوه نامه‌های پایش بهره‌وری به شرکت‌های تابعه ایدرو؛ - آشنایی مدیران و کارشناسان با ابعاد مختلف صنعت و تحول دیجیتال از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی صنعت. **شرکت ملی صنایع پتروشیمی:** بازگشت به نامه ۱/۶۶۲۴۷-۱ص پ مورخ ۱۴۰۰/۹/۱۴ اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های ارتقای بهره‌وری به‌صورت مستقل و در بودجه سالیانه پیش‌بینی شده است.

۲-۲. اظهارنظر کارشناسی درخصوص برخی از نقاط قوت و ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در بخش صنعت

۱-۲-۲. منابع مالی موضوع اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» ماده‌واحده قانون بودجه سال‌های ۱۴۰۰- ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

الف) نگاهی بر تغییرات منابع مالی بند «الف» تبصره «۱۸»

از سال ۱۳۹۷ قانونگذار با هدف حمایت از تولید، اشتغال و کارآفرینی در قالب تبصره «۱۸» منابعی را در قوانین بودجه سنواتی مد نظر قرار داده است. **در جدول ۲ منابع مالی اجرای تبصره «۱۸» در قوانین بودجه و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ارائه شده است.**

جدول ۲. منابع مالی اجرای تبصره «۱۸» قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷- ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

(میلیارد ریال)

منابع مالی / سال	قانون بودجه ۱۳۹۷	قانون بودجه ۱۳۹۸	قانون بودجه ۱۳۹۹	قانون بودجه ۱۴۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۱
تبصره «۱۴» قانون بودجه سنواتی منابع حاصل از هدفمندی یارانه‌ها)	۵۰۰۰۰	مبلغ نامشخص	حداقل ۹۰٪ از مبلغ ۱۰۲۰۰۰	۳۲۰۰۰۰	*۲۶۳۹۰۰
ماده (۵۲) قانون الحاق ۲ (منابع صندوق توسعه ملی)	تا سقف ۱۵۰۰۰۰	تا سقف ۹۵۰۰۰	-	مبلغ نامشخص	مبلغ نامشخص
تسهیلات بانکی (منابع داخلی بانک‌ها)	۳۰۰۰۰۰	۱۲۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	مبلغ نامشخص	مبلغ نامشخص
یارانه نرخ سود (بودجه عمومی)	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	مبلغ نامشخص	۱۰ درصد منابع	مبلغ نامشخص
اعتبارات ردیف‌های متفرقه سال ۱۴۰۱	-	-	-	-	۸۵۰۰۰۰
سایر	**تا سقف ۱۲۴۰۰۰****	-	-	-	-
مجموع	**تا سقف ۶۵۴۰۰۰**	**تا سقف ۲۵۰۰۰۰**	**حداقل ۱۹۱۸۰۰**	**حداقل ۳۲۰۰۰۰**	***

*. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ابتدا پیش‌بینی شده بود که از ردیف ۲۴ مصارف جدول تبصره «۱۴» مبلغ ۶۶۳۹۰۰ میلیارد ریال به منابع بند «الف» تبصره «۱۸» اختصاص داده شود که باتوجه به مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۰ به شماره ۱۴۱۷۰۵ مبلغ ۴۰۰۰۰۰ میلیارد ریال از این منابع کاهش یافت. شایان ذکر است در متن مصوبه کمیسیون تلفیق منابع تبصره «۱۸» از محل منابع هدفمندی یارانه‌ها مشخص نیست.

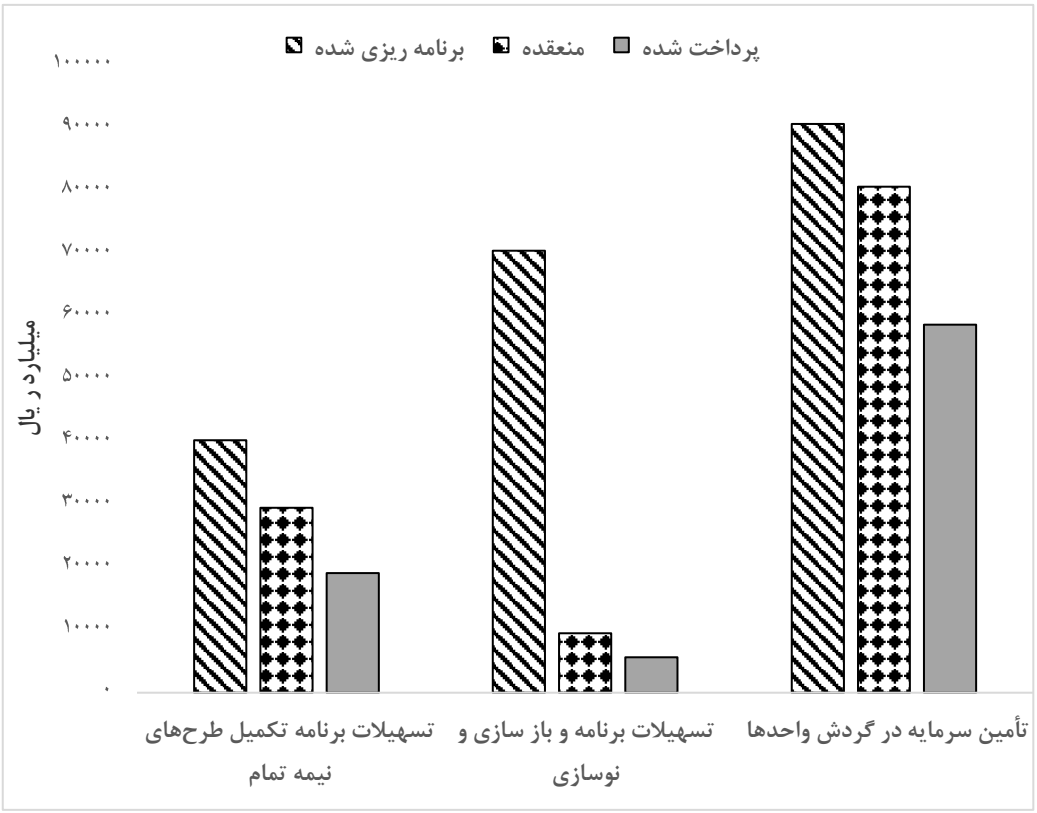
**. از محل بیست درصد از اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای قانون بودجه سال ۱۳۹۷.

***طبق بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱منابع این بند از محل ردیف‌ها و جداول قانون بودجه سنواتی (ازجمله فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن، مازاد درآمدهای استانی و بیست درصد (۲۰ ٪) از اعتبار قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، اعتبارات حمایت از تولید قانون هدفمندسازی یارانه‌ها) به‌عنوان کمک و کمک‌های بلاعوض بخش غیردولتی تأمین می‌گردد. در جدول ۲ به دو بخش عمده این منابع اشاره شده است.

همان‌طور که از جدول ۲ مشخص است، طی سال‌های اخیر منابع بند «الف» تبصره «۱۸» با رشد همراه بوده و لذا کاربرد هدفمند و تخصیص هوشمند این منابع می‌تواند تأثیر بسزایی در تحقق اهداف این بند ازجمله ارتقای وضعیت تولید و اشتغال بخش‌های اقتصادی کشور داشته باشد.

براساس آمار وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۳۹۹ از محل منابع بند «الف» تبصره «۱۸» تعداد ۲۹۱۳ پرونده به مبلغ ۲۱۹۲۵۳/۷ میلیارد ریال به بانک معرفی شدند که از این تعداد به ۱۴۸۹ پرونده به مبلغ ۹۵۴۱۸/۴ میلیارد ریال پرداخت شده است.[۱] در نمودار ۳ عملکرد تجمیعی منابع تبصره «۱۸» در قوانین بودجه طی سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹ به تفکیک محل مصرف شامل تأمین سرمایه در گردش واحدها، تسهیلات بازسازی و نوسازی و تسهیلات تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام در بخش صنعت ارائه شده است.[۲]

نمودار ۳. عملکرد تجمیعی منابع تبصره «۱۸» بخش صنعت در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹

مأخذ: سازمان برنامه بودجه کشور، برنامه تولید و اشتغال، ۱۴۰۰.

۱. شایان ذکر است براساس قانون بودجه سال ۱۳۹۹ مقرر شده بود معادل۹۰ درصد مبلغ ۱۰۲ هزار میلیارد ریال ردیف ۲۹ مصارف جدول تبصره «۱۴» معادل ۹۱/۸ هزار میلیارد ریال براي برنامه‌هاي تولید و اشتغال موضوع بند «الف» تبصره «۱۸» اختصاص یابد. این درحالي است که براساس گزارش تفریغ بودجه از این محل فقط مبلغ ۳/۷ هزار میلیارد ریال حاصل شده که توسط سازمان هدفمندسازي یارانه‌ها در قالب کمك بلاعوض به دستگاه‌هاي اجرایي پرداخت شده است. از این مبلغ حدود ۱۵۰ هزار میلیون ریال به بخش صنعت و معدن تعلق گرفته است.
۲. عملکرد تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به دلیل در دسترس نبودن عملکرد سالیانه در جدول مجزایي ارائه شده است.

همان‌طور که از نمودار ۳ مشخص است از کل تسهیلات پرداخت شده ۲۳ درصد به برنامه تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ۷ درصد به برنامه بازسازی و نوسازی صنایع و حدود ۷۰ درصد به تأمین سرمایه در گردش اختصاص یافته است. به‌عبارتی این تسهیلات در ایجاد اشتغال جدید ناشی از تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام خیلی مؤثر نبوده است. در جدول ۳ اعتبارات موضوع بند «الف» تبصره «۱۸» دستگاه‌های اجرایی درخصوص تبصره «۱۸» و سهم آنها پس از احتساب اجزای «۱» تا «۹» بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۳ . اعتبارات موضوع بند «الف» تبصره «۱۸» دستگاه‌های اجرایی و سهم آنها پس از احتساب اجزای «۱» تا «۹» بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰

عنوان دستگاه اجرایی	منابع بند «الف» تبصره «۱۸» (میلیارد ریال)	منابع بند «الف» براساس اجزای«۱» تا «۹» (میلیارد ریال)
وزارت راه و شهرسازی	۷۰۰۰۰	۵۹۵۰۰
معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری	۱۵۰۰۰	۱۲۷۵۰
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۰۰۰۰	۸۵۰۰
وزارت جهاد کشاورزی	۸۰۰۰۰	۶۸۰۰۰
وزارت صنعت، معدن و تجارت	۷۰۰۰۰	۵۹۵۰۰
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۰۰۰۰	۸۵۰۰
وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱۵۰۰۰	۱۲۷۵۰
وزارت نفت	۵۰۰۰۰	۴۲۵۰۰
مجموع	**۳۲۰۰۰۰**	**۲۷۲۰۰۰**

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۰.

همان‌طور که از جدول ۳ مشخص است از مجموع ۳۲۰ هزار میلیارد ریال منابع تبصره «۱۸» حدود ۵۹۵۰۰ میلیارد ریال معادل ۲۲ درصد به وزات صمت تخصیص داده شده است.[۱] براساس آمار سازمان هدفمندی یارانه‌ها از کل منابع ردیف ۲۸ مصارف جدول تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (۳۲۰ هزار میلیارد ریال) مبلغ ۱۴۷/۷۶هزار میلیارد ریال تا ابتدای دی‌ماه ۱۴۰۰ تخصیص داده شده است[۲] که سهم بخش صنعت و معدن از این رقم حدود ۳۲ هزار میلیارد ریال (تقریباً ۲۲ درصد) بوده است. در جدول ۴ توزیع منابع تبصره «۱۸» در برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه شده است.

۱. با فرض اینکه مؤسسات عامل طرف قرارداد به میزان یك برابر واریزي منابع ازسوي سازمان هدفمندي یارانه‌ها منابع تخصیص دهند و به فرض واریز کل منابع قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (مبلغ ۵۹۵۰۰ میلیارد ریال)، منابع در دسترس براي پرداخت تسهیلات حداقل حدود ۱۲۰ هزار میلیاردریال خواهد بود.
۲. طبق جزء «۸» بند «الف» تبصره «۱۸»، سازمان هدفمندی یارانه‌ها مکلف است صد درصد (۱۰۰٪) منابع مندرج در بند «۲۸» مصارف جدول تبصره «۱۴» را متناسب با میزان وصولی به‌صورت ماهانه یک‌دوازدهم مطابق سهم هر دستگاه رأساً پرداخت کند.

جدول ۴. توزیع منابع تبصره «۱۸» در برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان برنامه	تسهیلات مورد نیاز (ثابت و درگردش)		اشتغال (تثبیت و یا ایجاد)	
		مبلغ (میلیارد ریال)	سهم از کل (درصد)	تعداد (نفر)	سهم از کل (درصد)
۱	فعال کردن ظرفیت خالی محصولات صنعتی منتخب و واحدهای راکد	۴۲۰۰۰	۳۵	۸۴۰۰	۳۵
۲	نهضت ساخت داخل	۳۲۴۰۰	۲۷	۲۷۰۰	۱۱
۳	تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، پیشران و گلوگاهی	۲۴۰۰۰	۲۰	۳۴۳۰	۱۴
۴	توسعه مناطق محروم و کمتر برخوردار	۹۶۰۰	۸	۲۰۰۰	۸
۵	حمایت از اصناف تولیدی آسیب‌دیده از کرونا و بازسازی ونوسازی صنوف تولیدی	۱۲۰۰۰	۱۰	۷۵۰۰	۳۱
مجموع*		**۱۲۰۰۰۰**	**۱۰۰**	**۲۴۰۳۰**	**۱۰۰**

مأخذ: برنامه تولید و اشتغال بخش صنعت، معدن و تجارت، وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۰

* معادل ۷۰ درصد از منابع برای تسهیلات سرمایه در گردش و ۳۰ درصد برای سرمایه ثابت در نظر گرفته شده است.

همان‌طور که از آمار جدول ۴ مشخص است از محل منابع تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در قالب پنج برنامه پیش‌بینی شده است که حدود ۲۴ هزار نفر شغل تثبیت یا ایجاد شود. شایان ذکر است به‌دلیل تأخیر در اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ پرداختی به واحدهای تولیدی ناچیز بوده است. براساس آمار ارائه شده توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت تا نیمه بهمن‌ماه ۱۴۰۰ تعداد ۳۸۱۹ متقاضی ثبت‌نام ،۶۳۳ متقاضی به بانک معرفی شدند و به ۱۱ متقاضی تسهیلات پرداخت شده است.

تعارض بین کارکردهای دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی، ضعف در نظام پایش، نظارت و تداخل مقررات، ازجمله دلایل کندی اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» طی سال‌های اخیر است.[1]

ب) تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در هاله‌ای از ابهام

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با وجود ماندگاری بسیاری از چالش‌های موجود در اجرای مطلوب تبصره «۱۸»، مقرر شده است که منابع قابل‌توجهی از بودجه کشور در فضایی کاملاً مبهم و ارجاع داده شده به آینده تخصیص داده شود. ازجمله این موارد می‌توان به نامشخص بودن محتوای اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت که قرار است بعداز تصویب لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تدوین و تصویب شود، ابهام در ظرفیت این صندوق و ۳۱ صندوق تابعه استانی آن در جذب و تخصیص منابع در بین بخش‌های اقتصای در هر استان، مشخص نبودن نحوه نظارت دستگاه‌های متولی ملی ازجمله سازمان برنامه و بودجه و وزارت

۱. آسیب‌شناسی اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۶۵۷۹، سال ۱۳۹۸.

صنعت و معدن و تجارت بر عملکرد توزیع استانی منابع، شفاف نبودن سازوکار فروش اموال منقول و غیرمنقول در سطح ملی و استانی اشاره کرد. با توجه به مطالب اشاره شده به‌نظر می‌رسد شفاف‌سازی فضای اجرای تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و چگونگی رصد عملکرد استان‌ها در توزیع منابع مالی بسیار حائز اهمیت است.

۲-۲-۲ . تأمین زیرساخت شهرک‌های صنعتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

از مجموع ۷۱۵۴۸ واحد فعال[۱] حدود ۶۰ درصد آنها در شهرک‌ها و نواحی صنعتی هستند، لذا یکی از ابزارهای مهم در بسترسازی حمایت از تولید، تأمین زمین و زیرساخت‌های تولید در شهرک‌ها و نواحی صنعتی است. شایان ذکر است اخذ قیمت حق بهره‌برداری زمین از متقاضیان سرمایه‌گذاری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی براساس خدمات ارائه شده در آنها صورت می‌پذیرد. به همین دلیل، هم در سیاست‌های کلان و هم در قوانین بالادست ازجمله ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) با تأکید بر تأمین زیرساخت‌های اصلی تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی، این هدف دنبال شده است که با کاهش قیمت تمام شده و ترغیب متقاضیان به سرمایه‌گذاری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی خصوصاً در مناطق محروم و کم‌برخوردار درنهایت به تقویت تولید، ایجاد اشتغال پایدار و محرومیت‌زدایی در این مناطق منجر شود.

پیش‌بینی برنامه و اعتبار در لایحه بودجه سنواتی درخصوص زیرساخت‌های اصلی ازجمله راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی طبق مواد (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به‌عهده دولت گذاشته شده است. بررسی قوانین بودجه سنواتی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ حاکی از نبود عملکرد در این‌خصوص است. در بند «ز» تبصره «۱۵» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ درخصوص برق‌رسانی به شهرک‌های صنعتی، نواحی صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی سعی شده است از طریق مشارکت ۴۰ درصدی توانیر و ۶۰ درصدی شهرک‌ها، نواحی صنعتی در سقف ۵۰۰۰ میلیارد ریالی بخشی از مشکل برق‌رسانی به این مجموعه‌ها حل شود. به استناد صورت‌جلسه مورخ ۲۱ شهریورماه ۱۴۰۰ کمیته تخصیص بند «ز» تبصره «۱۵»، مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد ریال (۲۰ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده و ۵۰ درصد سهم مشارکت توانیر) بابت ۴۰ درصد مشارکت در برق‌رسانی به شهرک‌های صنعتی تخصیص داده شده است.[۲] با توجه به پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز زیرساخت برق برای سال ۱۴۰۰ بالغ بر ۱۸۳۶۶ میلیارد ریال مورد نیاز بوده که حتی در صورت تخصیص کل اعتبار در نظر گرفته شده در این بند، کمتر از ۳۰ درصد پیش‌بینی مد نظر تأمین می‌گردد.[۳] اگرچه عملکرد و اعتبارات در

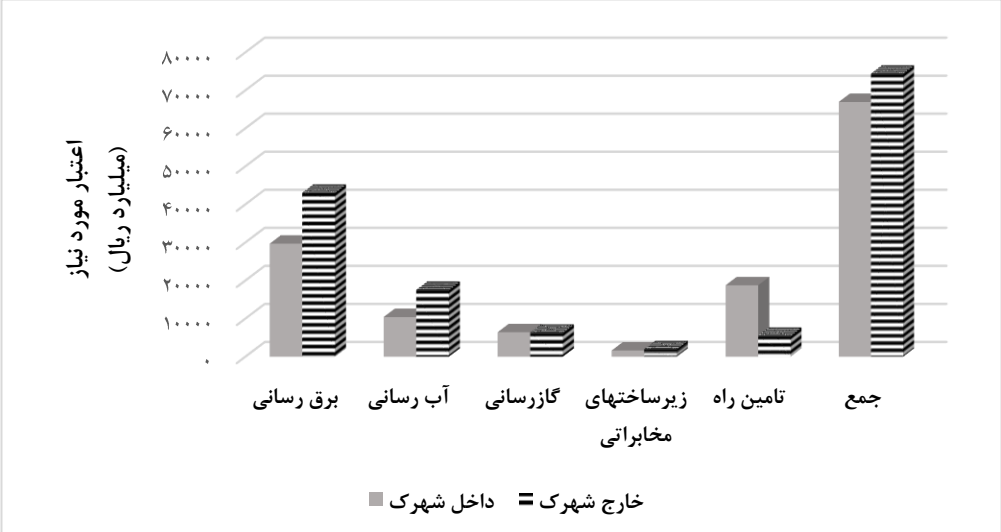
۱. گزارش عملکرد وزارت صمت، سال ۱۳۹۹.
۲. گزارش عملکرد بودجه وزارت نیرو.
۳. گزارش سازمان صنایع کوچك و شهرك‌هاي صنعتي ايران.

نظر گرفته شده در این‌خصوص با میزان نیاز واقعی فاصله معناداری دارد اما یک گام رو به جلو محسوب می‌شد که متأسفانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شده است.

طبق اطلاعات دریافتی از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی کشور، جمع کل اعتبار مورد نیاز در سال ۱۴۰۱ برای برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی حدود ۱۴۰۰۰۰ میلیارد ریال برآورد شده است که هزینه زیرساخت خارج شهرک ۷۴۴۰۲ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. بیشترین سهم از میان زیرساخت‌های مورد نیاز شهرک‌ها و نواحی صنعتی به برق‌رسانی با سهم حدود ۵۱ درصد از اعتبارات مورد نظر، اختصاص دارد شایان ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شرکت مادرتخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران معادل ۲۵۵۹/۷ میلیارد ریال (حدود ۲ درصد اعتبار برآورد شده) در نظر گرفته شده که ۸۰۰ میلیارد ریال آن (معادل ۳۱ درصد کل اعتبارات) برای تأمین زیرساخت برق و ۱۳۱۶/۶ میلیارد ریال آن (معادل ۵۴ درصد کل اعتبارات) برای برنامه کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب‌های شهرک‌های صنعتی در نظر گرفته شده است. به‌عبارتی ۸۵ درصد اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شرکت مادرتخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران درلایحه بودجه سال ۱۴۰۱ فقط به دو زیرساخت برق و تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب اختصاص دارد. سایر برنامه‌های این شرکت مادرتخصصی و تأمین سایر زیرساخت‌ها باید با ۲۵ درصد اعتبار باقیمانده انجام شود.

در نمودار ۴ پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در داخل و خارج شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۱ ارائه شده است.

نمودار ۴. اعتبار مورد نیاز برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۱

مأخذ: سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.

به‌دلیل عدم تعیین برنامه ایجاد زیرساخت‌های اساسی شهرک‌ها و نواحی صنعتی در برنامه‌های دستگاه‌های خدمات‌رسان ازجمله برنامه‌های وزارت نیرو، راه و شهرسازی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در قانون بودجه سنواتی و به‌تبع آن عدم الزام وزارتخانه‌های مذکور در اجرای زیرساخت و ازسویی محدود بودن اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، تعداد قابل‌توجهی از شهرک‌ها و نواحی صنعتی در کشور به‌خصوص در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته با چالش‌های جدی مواجه شده‌اند.

۳-۲-۲. حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در جدول ۵ اهم احکام متعدد مالیاتی لایحه بودجه سال۱۴۰۱ مرتبط با بخش تولید ارائه شده است.

جدول ۵. احکام مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مرتبط با بخش تولید

شماره تبصره	شرح	هدف
بند «ف» تبصره «۶»	کاهش نرخ مالیات بر عملکرد به ۲۰ درصد[1]	حمایت از تولید
جزء (۲) بند «ق« تبصره «۶»	اعمال بخشودگی معادل پنج واحد درصد علاوه‌بر معافیت‌های قانونی واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ [2]	حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا
بند «ت» تبصره «۶»	حذف معافیت درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به‌صورت خام و نیمه‌خام[3]	تشویق فعالان اقتصادی به تکمیل زنجیره ارزش و حمایت مالیاتی هدفمند از صادرات
بند «ط» تبصره «۷»	معافیت هرگونه نقل و انتقال دارایی به/ از شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) و صندوق‌های سرمایه‌گذاری [4]	حمایت از سرمایه‌گذاری به‌ویژه روش‌های جدید تأمین مالی

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.

برایند احکام مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نشان از حمایت از بخش تولید به‌ویژه بخش ساخت و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط دارد. رویکرد حذف معافیت‌های درآمد حاصل از صادرات مواد خام و نیمه‌خام، کاملاً با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی‌بر حمایت هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به

---

۱. طبق بند «ف» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در راستاي سیاست‌هاي حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌هاي مستقیم اشخاص حقوقی داراي پروانه بهره‌برداري از وزارتخانه‌هاي ذي‌ربط در فعالیت‌هاي تولیدي در سال ۱۴۰۰، معادل بیست درصد (۲۰ %) تعیین شده است. این بخشودگی علاوه‌بر سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌هاي قانونی اشخاص مذکور می‌باشد.

۲. براساس جزء «۲» بند «ق» تبصره «۶»، به‌منظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهاي آسیب‌دیده از کرونا، واحدهاي صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ علاوه‌بر معافیت‌هاي قانونی و بخشودگی و مشوق‌هاي مالیاتی، براي مالیات بر عملکرد سال ۱۴۰۰ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار می‌شوند.

۳. بند «ت» تبصره «۶»، درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی، محصولات نفتی، گازي و پتروشیمی به‌صورت خام و نیمه‌خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه‌خام مذکور به پیشنهاد مشترك وزارتخانه‌هاي امور اقتصادي و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزي ایران تهیه می‌شود و ظرف مدت سه‌ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

٤. در بند «ط» تبصره «۷» هرگونه نقل و انتقال دارایی به/ از شرکت‌هاي سهامی عام طرح (پروژه)، صندوق‌هاي سرمایه‌گذاري غیرمستقیم و یا صندوق‌هاي سرمایه‌گذاري اعم از طرح (پروژه)، زمین و ساختمان، املاك و مستغلات از پرداخت مالیات نقل و انتقال معاف شده است.

تناسب ارزش‌افزوده تطابق دارد. به‌عبارت دیگر، انتقال معافیت مالیاتی صادراتی به حلقه‌های تکمیلی صنایع صادراتی مبتنی‌بر منابع پایه، در قالب یک سیاست آینده‌نگر می‌تواند بر توسعه و تکمیل زنجیره‌های ارزش و افزایش صادرات محصولات ساخت محور مؤثر باشد.

معافیت نقل و انتقالات دارایی به/ از شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) و صندوق‌های سرمایه‌گذاری نیز با هدف حمایت از سرمایه‌گذاری به‌ویژه روش‌های جدید تأمین مالی است. درمجموع می‌توان چنین نتیجه گرفت که لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در ایجاد بستر و فضای مناسب کسب‌وکار در حوزه حمایت‌های مالیاتی توجه لازم را داشته است.

۴-۲-۲. لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و سازمان‌های توسعه‌ای

در بند «د» تبصره «۷» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ همانند سنوات گذشته اجازه تهاتر سهم متعلق به سه سازمان توسعه‌ای (گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو)، توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی) از محل واگذاری سهام شرکت‌های متعلق به آنها با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال به‌صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه داده شده است. این درحالی است که طبق تبصره «۷» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مقرر شده است ۷۰ درصد از وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور در اختیار سازمان‌های مذکور قرار گیرد تا از طریق مشارکت با بخش غیردولتی به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری صرف شود.

در بند «و» تبصره «۱۸» به شرکت‌ها و سازمان‌های توسعه‌ای تابعه وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و نفت اجازه داده شده با تأیید وزیر مربوطه تا مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال از منابع داخلی خود را برای کمک به سرمایه‌گذاری در برنامه‌های تحقق رشد و تولید، صادرات کالا و خدمات، حمایت از ساخت داخل و طرح (پروژه)های توسعه‌ای توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی به‌صورت وجوه اداره شده، کمک‌های فنی و اعتباری و پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود اختصاص دهند.

این بند براساس گزارش‌های تفریغ بودجه سنوات گذشته فاقد عملکرد بوده است. به‌عبارتی سازمان‌های توسعه‌ای به‌علت محدودیت منابع از محل منابع داخلی خود اقدام به ایجاد زیرساخت‌ها و پروژه‌های تحقیق و توسعه نموده و منابع اضافی برای مشارکت با بخش غیردولتی در اختیار ندارند.

درمجموع لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ درخصوص حمایت از سازمان‌های توسعه‌ای رویکرد متفاوتی با سال‌های گذشته ندارد و همچنان ضعیف ارزیابی می‌شود. به‌منظور حمایت از سازمان‌های توسعه‌ای

پیشنهاد می‌شود ۷۰ درصد وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به آنها موضوع تبصره «۷» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، صد در صد تخصیص یافته تلقی شود.

۵-۲-۲. تأثیر حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بر بخش صنعت

براساس اجزای «۱» و «۲» بند «هـ» تبصره «۷» لایحه بودجه سال۱۴۰۱، درخصوص ارز ۴۲۰۰ تومانی در لایحه بودجه دو مورد مشخص وجود دارد:

۱. نرخ ارز محاسبه ارزش گمرکی کالاهای وارداتی در همه موارد ازجمله محاسبه حقوق ورودی، براساس برابری نرخ ارز اعلام شده بانک مرکزی نرخ سامانه مبادله الکترونیکی (ای.تی.اسِ) در روز اظهار و طبق ماده (۱۴) قانون امور گمرکی است.

۲. در سال ۱۴۰۱ نرخ چهار درصد (۴٪) حقوق گمرکی مذکور در صدر بند «د» ماده (۱) قانون امور گمرکی برای کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات و ملزومات مصرفی پزشکی و همچنین نهاده‌های کشاورزی و دامی به یک درصد (۱٪) تقلیل می‌یابد.

در ادامه به بررسی این دو موضوع پرداخته می‌شود:

۱. حذف ارز ترجیحی کالاهای اساسی، گندم و دارو

سیاست تخصیص ارز ترجیحی با نرخ ۴۲۰۰ تومان به ازای هر دلار به کالاهای اساسی از سال ۱۳۹۷ اجرا شده و از همان زمان بارها توسط جامعه کارشناسی کشور بیان شد نتیجه اجرای چنین سیاستی، تداوم چندنرخی بودن ارز، توزیع رانت در میان واردکنندگان، تضعیف تولید داخلی و عدم دستیابی به اهدافی مانند کنترل‌های قیمتی خواهد بود. با این‌حال دولت وقت همچنان بر اجرای این سیاست اصرار ورزید و این سیاست علی‌رغم کاهش تعداد کالاهای مشمول تا سال ۱۴۰۰ تداوم یافته است. هرچند به‌صورت صریح در هیچ جای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ صحبتی از حذف ارز ترجیحی کالاهای اساسی، گندم و دارو آورده نشده است با این‌حال تسعیر همه منابع نفتی با نرخ ۲۳ هزار تومان و تخصیص ۱۰۶ هزار میلیارد تومان در تبصره «۱۴» قانون بودجه برای حمایت کالاهای اساسی، گندم و دارو نشان از عزم دولت برای حذف ارز ترجیحی این اقلام در سال ۱۴۰۱ دارد.

درخصوص اثر حذف این ارز بر بخش صنعت باید بیان کرد حذف ارز ترجیحی به احتمال زیاد دو صنعت مواد غذایی و دارویی را متأثر خواهد ساخت. مهم‌ترین پیامد حذف ارز ترجیحی برای این صنایع بروز مشکل سرمایه در گردش خواهد بود که دولت برای جلوگیری از بروز مشکل برای واحدهای تولیدی باید تمهیدات جدی در این‌خصوص بیندیشد.

۲. اصلاح نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی از ۴۲۰۰ تومان به نرخ نیما

از ابتدای سال ۱۳۹۷ و با تخصیص ارز ترجیحی به کالاهای اساسی نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی

نیز رقم ۴۲۰۰ تومان برای همه اقلام وارداتی در نظر گرفته شد. با وجود آنکه طی سال‌های اخیر بخش زیادی از اقلام مشمول ارز ترجیحی حذف گردید و عملاً این اقلام با نرخ نیما وارد شد با این‌حال نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی کالاها همچنان ۴۲۰۰ تومان باقی ماند. هرچند در بند «و» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ دولت مکلف به محاسبه نرخ ارز مبنای محاسبه ارزش گمرکی کالاهای وارداتی (به‌استثنای کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی) براساس نرخ ارز اعلام شده بانک مرکزی (نرخ سامانهETS) در روز اظهار شده بود با این‌حال با گذشت ۹ ماه از سال ۱۴۰۰ این بند همچنان اجرایی نشده است. با این‌حال در بند «ه» لایحه بودجه ۱۴۰۱[1] بند فوق با اندکی تغییر نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ گنجانده شده است.

به‌طور کلی حقوق ورودی دریافتی هر کالا از ضرب قیمت دلاری کالا، نرخ ارز و نرخ حقوق ورودی به‌دست می‌آید. درحال حاضر با وجود آنکه بخش اعظم واردات با نرخ ارز نیمایی وارد می‌شود با این‌حال نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی همچنان نرخ ۴۲۰۰ است. این موضوع سبب شده است تا به‌عنوان مثال برای کالایی که نرخ حقوق ورودی آن ۵۵ درصد است نرخ مؤثر حقوق ورودی با فرض نرخ نیمای ۲۳ هزار تومان ۱۰درصد باشد.

اصلاح نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی می‌تواند آثار مثبت و منفی بر بخش صنعت داشته باشد. از یک طرف با افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی نرخ مؤثر حقوق ورودی افزایش یافته و بنابراین تولیدات داخلی در مقابل کالاهای وارداتی مزیت بیشتری پیدا می‌کنند. از طرف دیگر با توجه به سهم قابل‌توجه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای وارداتی این سیاست منجر به افزایش هزینه تولید خواهد شد. هرچند دولت می‌تواند با کاهش نرخ سود بازرگانی از آثار این سیاست تا حدودی بکاهد. با این‌حال با توجه به ارقام در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ معادل ۷۹۶/۴ هزار میلیارد ریال مالیات بر واردات نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ معادل ۵۴۶/۰۲ هزار میلیارد ریال (رشد ۴۵/۸۵ درصدی) به‌نظر می‌رسد کاهش نرخ تعرفه چندان زیاد نخواهد بود.

در این راستا و در جهت کاهش آثار تولیدی اجرای این سیاست پیشنهاد می‌شود تا نرخ چهار درصد (۴٪) حقوق گمرکی کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای به یک درصد (۱٪) کاهش یابد و ثانیاً دولت تمهیدات جدی درخصوص تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی که از این سیاست متأثر می‌گردند بیندیشد. یک راهکار می‌تواند دادن مهلت ۶ ماهه به واردکنندگان برای تسویه رقم بدهی حقوق ورودی باشد.

---

۱. نرخ ارز محاسبه ارزش گمرکي کالاهاي وارداتي در همه موارد ازجمله محاسبه حقوق ورودي، براساس برابري نرخ ارز اعلام شده بانک مرکزي نرخ سامانه مبادله الکترونيکي (اي.تي.اسِ) در روز اظهار و طبق ماده (۱۴) قانون امور گمرکي است.

۳. ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

الف) بخش صنعت

در جدول ۶ اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت صمت و دستگاه‌های تابعه بررسی شده است.

جدول۶. اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت صمت و دستگاه‌های تابعه

(میلیارد ریال)

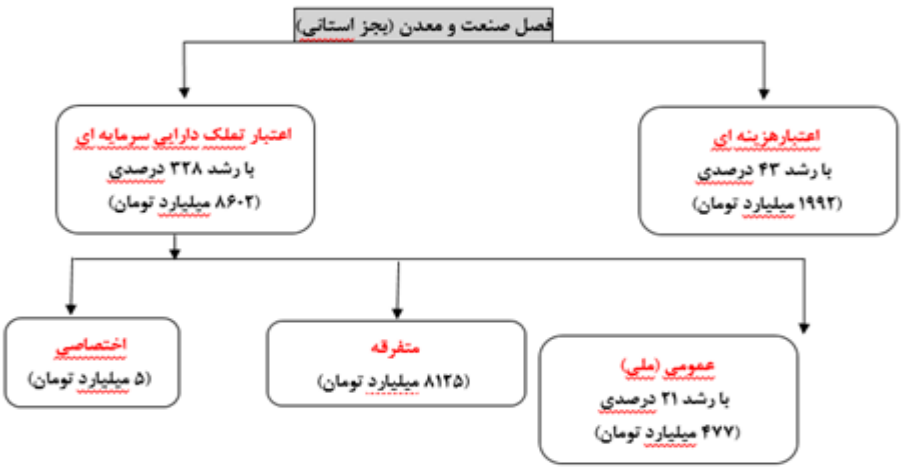
عنوان			۱۴۰۰	۱۴۰۱	نرخ رشد (درصد)
تملک دارایی سرمایه‌ای	ردیف اصلی		۳۴۶۴	۴۵۵۸	۳۲
	ردیف متفرقه	درآمد – هزینه	۳۰۷۷۵	۸۱۱۳۴	۱۶۴
		سایر	۳۸۵۰	۴۷۴۸	۲۳
	جمع		۳۸۰۸۹	۹۰۴۴۰	۱۳۷
اعتبارات هزینه‌ای	ردیف اصلی		۵۷۶۳	۶۴۷۱	۱۲
	ردیف متفرقه	درآمد – هزینه	۱۱۸۳۵	۲۳۰۲۸	۹۵
		سایر	۴۲۷۰	۳۹۸۸	-۷
	جمع		۲۱۸۶۸	۳۳۴۸۷	۵۳

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه، ۱۴۰۰.

همان‌طور که از آمار جدول ۶ مشخص است اعتبارات هزینه‌ای وزارت صمت و دستگاه‌های تابعه آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ با رشد ۵۳ درصدی مواجه است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز در مدت مشابه با رشد ۱۳۷ درصدی از ۳۸۰۸۹ میلیارد ریال به ۹۰۴۴۰ میلیارد ریال افزایش یافته است.

در نمودار۵ بودجه فصل صنعت و معدن به تفکیک اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای ارائه شده است.

نمودار ۵. اعتبارات فصل صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

همان‌طور که از آمار نمودار ۵ مشخص است در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ اعتبارات هزینه‌ای فصل صنعت و معدن با رشد ۴۳ درصد نسبت به سال قبل معادل ۱۹۹۲۰ میلیارد ریال و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای با رشد ۳۲۸ درصد نسبت به مقدار مشابه سال قبل برابر با ۸۶۰۲۰ میلیارد ریال است. نکته حائز اهمیت اینکه بیش از ۹۴ درصد کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای (۸۱۲۵۰ میلیارد ریال) در ردیف متفرقه آمده که از این مقدار نزدیک به ۹۴ درصد آن معادل (۷۶۲۵۰میلیارد ریال) آن به موضوعات مختلف بخش معدن اختصاص داده شده است. به‌عبارتی سهم بخش صنعت ساخت از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ردیف متفرقه محدود به ۸۰۰ میلیارد ریال زیرساخت شهرک‌های صنعتی است. در جدول ۷ اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از بودجه عمومی بخش صنعت مصوب سال ۱۴۰۰ و برآورد سال ۱۴۰۱ به تفکیک دستگاه مربوطه ارائه شده است.

جدول ۷. اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از بودجه عمومی بخش صنعت مصوب سال ۱۴۰۰ و برآورد سال ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	شماره و عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع	سال اتمام	اعتبار از بودجه عمومی					درصد مانده اعتبارات از کل اعتبار بودجه عمومی طرح
					عملکرد تا پایان سال ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	مصوب ۱۴۰۰	برآورد ۱۴۰۱	درصد رشد لایحه ۱۴۰۱ به مصوب ۱۴۰۰	
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران										
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۲	ایجاد هفت شهرک فناوری صنعتی	ایجاد شهرک (۷ مورد)	۱۳۸۵	۱۴۰۳	۶۳۴/۶	۱۲	۱۳	۱۱/۸	-۹	**۵۷/۶**
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۴	ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار	احداث مرکز تجهیز (۲۵ مرکز)	۱۳۸۶	۱۴۰۳	۴۸۹/۴	۱۵	۲۵	۶۸	۱۷۲	**۷۲**
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۶	ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی‌بر فناوری‌های برتر در جوار قطب‌های علمی ـ صنعتی کشور	ایجاد مناطق ویژه صنایع نوین (۵ منطقه)	۱۳۸۴	۱۴۰۳	۴۱۴/۶	۱۰	۲۰	۱۸/۶	-۷	**۸۹**
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۷	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط	اعطای تسهیلات و پرداخت یارانه سود (۸۰۰ فقره) تسهیلات ایجاد اشتغال (۲۰۰۶۷ نفر)	۱۳۷۹	۱۴۰۳	۱۴۰۸/۷	۱۰۰	۱۶۰	۱۵۴	-۳	**۶۴/۳**
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۱	کمک به ایجاد و توسعه خوشه‌های صنعتی	ایجاد خوشه صنعتی (۱۱۰ خوشه)	۱۳۹۱	۱۴۰۳	۲۴۴	۶۵	۹۰	۸۱/۷۲	-۹	**۸۲**
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۲	کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی	ـ تسویه پساب صنعتی (۲۹۷/۳ هزار مترمکعب در روز) ـ تسویه مجدد پساب صنعتی (۶۰ هزار مترمکعب در روز)	۱۳۸۱	۱۴۰۳	۳۱۳۷/۶	۴۸۹/۸	۷۵۰	۱۳۱۶	۷۵	**۸۴**
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۳	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع (۳۵۰۰ بنگاه)	۱۳۸۲	۱۴۰۳	۹۴۹/۴	۵۰	۶۰	۵۴/۴۸	-۹	**۸۴/۶**
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۵	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع لبنی	کمک به تجدید ساختار زنجیره صنایع لبنی، خدمات مرتبط و ترویج مصرف شیر (۵۰۰ واحد صنعتی)	۱۳۹۱	۱۴۰۳	۱۲۷/۴	۴۹	۵۵	۵۴/۴۸	-۱	**۹۳**
جمع					**۷۴۰۵/۸**	**۷۹۰/۸**	**۱۱۷۳**	**۱۷۵۹**	**۵۰**	**۷۸**
وزارت صنعت، معدن و تجارت										

شماره طبقه‌بندی	شماره و عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع	سال اتمام	اعتبار از بودجه عمومی					
					عملکرد تا پایان سال ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	مصوب ۱۴۰۰	برآورد ۱۴۰۱	درصد رشد لایحه ۱۴۰۱ به مصوب ۱۴۰۰	درصد مانده اعتبارات از کل اعتبار بودجه عمومی طرح
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران										
۱۳۰۴۰۱۱۰۱۷	طرح مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی	مطالعات کاربردی (۸۰۰ قرارداد)	۱۳۶۹	۱۴۰۳	۲۰۳	۷	۱۰	۹	-۱	۵۶/۷
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۴	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع دریایی	تشکیل سرمایه ثابت (۳۰ مورد)	۱۳۹۱	۱۴۰۳	۶۳/۳	۱۶	۲۰	۲۲/۷	۱۳/۵	۸۸
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۹	اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع	تشکیل سرمایه ثابت در ایجاد و توسعه تکنولوژی و ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی (۶۵۰۰ پروژه)	۱۳۷۹	۱۴۰۱	۴۶۶۴/۳	۵۰۰	۶۳۴/۵	۷۲۶/۴	۱۴/۵	۷۳
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۸	کمک به ارتقای نوآوری و توسعه صنایع نوین	تولید و توسعه فناوری و نوآوری (۹۰۰ مورد)	۱۳۸۱	۱۴۰۱	۲۰۳۱/۲	۸۰	۱۲۰	۱۱۸	-۲	۶۵
۱۳۰۴۰۱۲۰۳۵	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات- وزارت صمت و دستگاه‌های تابعه	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۳۸۱	-			۱۲۱	۱۴۴	۱۹	۰
جمع					**۷۱۲۶**	**۷۲۴**	**۹۰۵**	**۱۰۲۰**	**۱۲/۷**	
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران										
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۶	کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر	کمک‌های فنی و اعتباری (۵۵ پروژه)	۱۳۹۱	۱۴۰۱	**۱۰۴۸**	**۲۱۰**	**۳۵۰**	**۳۶۳**	**۴**	**۸۲**

مآخذ: اطلاعات دریافتی از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، ۱۴۰۰.

تحلیل و بررسی آمار جدول ۷ گویای موارد ذیل است:

۱. تغییر رویکرد در نگاه فناورانه و توسعه‌ای به حوزه صنعت

در بودجه سال ۱۴۰۰ نگاه ارتقای فناوری و تولید صادرات‌گرا از طریق رشد حداقل ۵۰ درصدی در طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت قابل رصد بود. درحالی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نگاه ارتقای فناوری با توجه کمتری در بخش صنعت روبه‌رو شده به‌گونه‌ای که اعتبارات برنامه‌های مختلفی ازجمله ایجاد هفت شهرک فناوری (۹-٪)، ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی‌بر فناوری برتر (۷-٪)، کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط (۳-٪)، کمک به ایجاد و توسعه خوشه‌ها (۹-٪)، کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع (۹-٪)، کمک به ارتقای نوآوری و توسعه صنایع نوین (۲-٪) همگی با رشد منفی همراه است. همچنین، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ایدرو ۲۷ درصد کاهش داشته که در پیشرفت طرح‌های در مناطق محروم تأثیرگذار است. درمجموع کاهش این اعتبارات منجر به کاهش بهره‌وری در صنایع تولیدی از طریق کاهش بازسازی و نوسازی، کاهش تجهیز خط تولید و کاهش ظرفیت تولید می‌شود.

۲. رشد حقیقی غیر قابل‌قبول اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت از محل بودجه عمومی (بجز در حوزه معدن و صنایع معدنی)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مقادیر اسمی اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای از محل بودجه عمومی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران از ۱۱۷۳ به ۱۷۵۹ میلیارد ریال افزایش یافته (۵۰ درصد) است. اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای از محل بودجه عمومی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به‌صورت اسمی تنها به میزان ۴ درصد رشد داشته است. اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت صمت نیز با رشد ناچیز ۱۳ درصدی همراه است. درمجموع در لایحه سال ۱۴۰۱ میزان اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای از محل بودجه عمومی با رشد اسمی ۲۹ درصدی از ۲۴۲۸ به ۳۱۴۲ میلیارد ریال افزایش یافته است. با توجه به پیش‌بینی‌های موجود درخصوص نرخ تورم در سال ۱۴۰۱، رشد حقیقی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت از محل بودجه عمومی، بسیار ناچیز خواهد بود.

۳. سهم زیاد مانده اعتبارات اکثر طرح‌های ذیل دستگاه‌های مرتبط با بخش صنعت از کل اعتبار بودجه عمومی این طرح‌ها

سهم زیاد مانده اعتبارات اکثر طرح‌ها (به‌طور متوسط بیش از ۷۰ درصد) حاکی از آن است که سهم بخش صنعت از پرداختی از محل منابع بودجه عمومی کل کشور طی سال‌های برنامه پنجم و ششم کم بوده است. عدم تأمین منابع طرح‌های عمرانی بخش صنعت منجر به طولانی شدن اجرای این طرح‌ها و کم‌اثر شدن بخش صنعت در رشد اقتصادی کشور می‌شود.

ب) صنعت پتروشیمی

در صنعت پتروشیمی دو طرح تملک دارایی سرمایه‌ای، «کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن غرب» و «کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن مرکزی» ذیل فصل صنعت و معدن درحال اجراست.

ـ طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در غرب کشور

به پیشنهاد وزارت نفت، هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۱۱ مصوب کردند که به‌منظور تحرک‌بخشی به فرایند تولید در مناطق کمتر توسعه‌یافته کشور و ارتقای فناوری در بخش نفت با مساعدت و همکاری وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط مورد ذیل انجام شود:

در راستای احداث واحدهای پتروشیمی در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، لرستان، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی طرح انتقال گاز (اتیلن یا اتان) سراسری زاگرس از مبدأ عسلویه اجرا شود. لکن بنا به درخواست‌های مسئولین استان‌های غربی، در طرح تغییرات جدی ایجاد شد. طبق آخرین بازنگری درخصوص این طرح طول خط به ۲۶۰۰ کیلومتر (با انشعابات) و میزان اتیلن قابل انتقال از این خط ۳/۵ میلیون تُن در سال با قابلیت تغذیه ۱۳ مجتمع پتروشیمی بود. در جدول ۸ عملکرد مالی طرح تا پایان سال ۱۳۹۹ و مصوب سال ۱۴۰۰ و برآورد سال ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۸. اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌های کمک به احداث خط لوله اتیلن غرب و مرکز

(میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	منابع تأمین اعتبار	عملکرد دوران برنامه پنجم و قبل از آن	عملکرد سال‌های ۱۳۹۹-۱۳۹۶	ابلاغی ۱۴۰۰	برآورد لایحه بودجه ۱۴۰۱	پیش‌بینی سال بعد	جمع کل
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۹	کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن به شهرهای مهاباد، سنندج ـ ممسنی	منابع عمومی- سایر	۴۵۱۴۴۰۴	۱۳۲۰۰۰	۱۳۵۸۰۰	۱۲۷۱۲۰	۴۲۲۸۴۴۰	۹۱۳۷۷۶۴
		سایر منابع داخلی	۶۳۰۹۶۹۲	۴۳۲۸۸۴۰	۵۵۰۰۰۰۰	۰	۰	۱۶۱۳۸۵۳۲
		سایر منابع - تسهیلات	۷۹۶۸۲۳	۰	۰	۰	۰	۷۹۶۸۲۳
جمع کل			۱۱۶۲۰۹۱۹	۴۴۶۰۸۴۰	۵۶۳۵۸۰۰	۱۲۷۱۲۰	۴۲۲۸۴۴۰	۲۶۰۷۳۱۱۹
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۰	کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن مرکزی	احداث خط لوله گاز اتیلن	۷۲۰۳۴۹	۲۰۹۲۵	۱۶۸۵۰	۴۵۴۰	۳۶۱۵۴۱۱	۴۳۷۸۰۷۵

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۴۰۰.

توضیح: در جدول اعتبارات طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن مرکزی به‌صورت کل(مجموع منابع عمومی و منابع داخلی) ارائه شده است.

همان‌طور که از آمار جدول ۸ مشخص است بودجه خط لوله اتیلن غرب از دو منبع بودجه عمومی و منابع داخلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی تأمین می‌شود. طبق این آمار تا پایان سال ۱۳۹۹ از محل بودجه عمومی کشور حدود ۴۶۴۶/۴ هزار میلیارد ریال معادل ۱۸ درصد از کل بودجه مورد نیاز طرح از بودجه عمومی کشور تأمین شده است.[۱] شایان ذکر است بخشی از منابع مالی این طرح از منابع داخلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی تأمین می‌شود. براساس گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی تا پایان سال ۱۳۹۹ حدود ۱۰۶۳۸/۴ هزار میلیارد ریال از منابع داخلی این شرکت که معادل ۴۱ درصد از کل بودجه این خط لوله بوده پرداخت شده است. اعتبارات تخصیص داده شده به طرح در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با کاهش ۱۰ درصدی همراه است.

فاز اول طرح تقریباً به اتمام رسیده و پیشرفت فیزیکی فاز دوم (منطقه دنا حدود ۷۱۵ کیلومتر) تا پایان آبان‌ماه ۱۴۰۰ نزدیک به ۲۵ درصد بوده است. با توجه به محدودیت منابع دولت در سال‌های اخیر، منابع تخصیص داده شده از محل بودجه عمومی به این طرح ناچیز بوده و روند نزولی داشته است. در همین رابطه در بند «ک» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به وزارت نفت از طریق شرکت ملی صنایع پتروشیمی اجازه داده می‌شود برای تأمین هزینه‌های اجرایی خط لوله انتقال اتیلن غرب کشور نسبت به اخذ معادل ریالی دوونیم درصد (۲/۵ ٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک صرفاً اتان اقدام نماید. با توجه به ظرفیت اسمی فروش اتیلن از خوراک اتان ۲۵۹۶ هزار تن و متوسط قیمت هر تن اتیلن به طور متوسط ۶۰۰ دلار منابعی حدود ۳۸/۹ میلیون دلار از این محل قابل برآورد است.

ـ طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در مرکز کشور

مجتمع‌های وابسته به این خط پتروشیمی فیروزآباد (واحد تأمین‌کننده خوراک) و مجتمع‌های پایین‌دست آن ازجمله پتروشیمی فسا، جهرم و داراب است. احداث خط لوله به طول ۶۰۰ کیلیومتر از اهداف این طرح است که پیشرفت فیزیکی این طرح تا پایان برنامه پنجم توسعه حدود ۲۵/۱۲ درصد بوده است. همان‌طور که در جدول ۷ نشان داده شده کل بودجه پیش‌بینی شده برای این خط حدود ۴۳۷۸ هزار میلیارد ریال است که عملکرد کل اعتبارات اختصاص داده شده به طرح تا پایان سال ۱۳۹۹ حدود ۱۷ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز طرح است. اعتبار مصوب از محل بودجه عمومی این طرح در سال ۱۴۰۰ معادل ۵۰۰۰ میلیارد ریال بوده که معادل ۴۸۵۰ میلیارد ریال ابلاغ شده است. رقم مصوب از محل بودجه عمومی برای این طرح در سال ۱۴۰۱ معادل ۴۵۴۰ میلیارد ریال است که نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰ نزدیک به ۱۰ درصد کاهش دارد.

---

۱. عملکرد سال ۱۴۰۰ در دسترس نبود.

جمع‌بندی

نرخ رشد اقتصادی گروه صنایع و معادن در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ حدود ۹/۵ درصد گزارش شده و نرخ رشد اقتصادی بخش صنعت‌ساخت در این مدت تنها حدود ۳/۸ درصد بوده است. به‌عبارتی رشد متوسط ۹/۵ درصد منتج از رشد بخش‌های معدن و استخراج نفت و گاز طبیعی بوده است. این بدان معناست که صنایع ساخت‌محور در رشد اقتصادی کشور خیلی مؤثر نبوده و عمدتاً رشد صنایع منبع‌محور متضمن رشد اقتصادی کشور بوده است. طی سال‌های اخیر به‌دلیل شرایط خاص کشور و اعمال تحریم‌های ظالمانه و اپیدمی کرونا بخش صنعت متضرر شده است و با کاهش نسبی رشد اقتصادی نسبت به سال‌های قبل روبه‌رو شده است. لذا توجه به این بخش استراتژیک و رفع موانع بهبود فضای کسب‌وکار آن از موضوعات مهمی است که برنامه‌ریزان کشور باید به آن بپردازند.

- نتایج این گزارش نشان می‌دهد که عملکرد بند «الف» تبصره «۱۸» به‌عنوان یکی از مهم‌ترین تبصره‌های مرتبط با بخش تولید در سال‌های اخیر ناچیز بوده و هنوز اعتبارات قانون بودجه سال۱۳۹۷ به‌طور کامل به بخش صنعت تخصیص داده نشده است. به‌طوری که تا تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۱ از مبلغ ۲۰۱۲۹۹ میلیارد ریال مبلغ ۱۱۹۶۰۹ میلیارد ریال (۵۹ درصداز کل) قرارداد منعقد شده و ۸۳۳۳۸ میلیارد ریال (۴۱ درصد از کل) به متقاضیان پرداخت شده است. از مبلغ پرداخت شده، حدود ۱۹۰۷۰ ریال معادل ۲۳ درصد به تسهیلات برنامه تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و مبلغ ۵۶۴۲ میلیارد ریال معادل ۷ درصد به تسهیلات برنامه بازسازی و نوسازی و مبلغ ۵۸۶۲۴ میلیارد ریال معادل ۷۰ درصد به تأمین سرمایه در گردش واحدها اختصاص یافته است.

در سال ۱۴۰۰ از مجموع ۳۲۰ هزار میلیارد ریال منابع تبصره «۱۸» مبلغ **۱۴۷/۷۶هزار میلیارد ریال تا ابتدای دی‌ماه ۱۴۰۰ تخصیص داده شده است که سهم بخش صنعت و معدن از این رقم حدود ۳۲ هزار میلیارد ریال (تقریباً ۲۲ درصد) بوده است.** در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در سازوکار پرداخت تسهیلات تبصره «۱۸» به بخش تولید، تفاوت ماهوی ایجاد شده و آن توزیع استانی این منابع و تخصیص آن به طرح‌های اولویت‌دار براساس آمایش سرزمین استان است. اما درخصوص نحوه نظارت بر عملکرد تخصیص استانی این منابع توسط دستگاه اجرایی در سطح ملی سازوکاری اندیشیده نشده است.

- یکی دیگر از منابع تخصیص داده شده به بخش تولید، مبالغ تهاتر با سازمان‌های توسعه‌ای در قالب بند «د» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ است که تاکنون عملکردی نداشته است.
- درخصوص تأمین زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی نیز به‌دلیل کمبود منابع مالی دولت در بودجه عمومی علی‌رغم صراحت قانون مبنی‌بر تأمین زیرساخت‌های اصلی تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی، منابعی در نظر گرفته شده، هزینه تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز شهرک و

نواحی صنعتی را پوشش نمی‌دهد. بنابر پیش‌بینی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی کشور جمع کل اعتبار مورد نیاز در سال ۱۴۰۱ برای برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی حدود ۱۴۰۰۰۰ میلیارد ریال برآورد شده است. این درحالی است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شرکت مادرتخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران معادل ۲۵۵۹/۷ میلیارد ریال (حدود ۲ درصد اعتبار برآورد شده) در نظر گرفته شده که ۸۰۰ میلیارد ریال آن (معادل ۳۱ درصد کل اعتبارات) برای تأمین زیرساخت برق و ۱۳۱۶/۶ میلیارد ریال آن (معادل ۵۴ درصد کل اعتبارات) برای برنامه کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب‌های شهرک‌های صنعتی در نظر گرفته شده است. به‌عبارتی ۸۵ درصد اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شرکت مادرتخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران درلایحه بودجه سال ۱۴۰۱ فقط به دو زیرساخت برق و تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب اختصاص دارد. سایر برنامه‌های این شرکت مادرتخصصی و تأمین سایر زیرساخت‌ها باید با ۲۵ درصد اعتبار باقیمانده انجام شود.

- بررسی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از بودجه عمومی بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که رویکرد ارتقای فناوری با توجه کمتری در بخش صنعت روبه‌رو شده به‌گونه‌ای که اعتبارات برنامه‌های مختلفی ازجمله ایجاد هفت شهرک فناوری، ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی‌بر فناوری برتر، کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع و کمک به ارتقای نوآوری و توسعه صنایع نوین همگی با رشد منفی همراه است.

- اعتبارات طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در غرب کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ با کاهش ۱۰ درصدی مواجه است. فاز اول این طرح تقریباً به اتمام رسیده و فاز دوم این طرح (منطقه دنا حدود ۷۱۵ کیلومتر) تا پایان آبان‌ماه ۱۴۰۰ نزدیک به ۲۵ درصد بوده است. با توجه به محدودیت منابع دولت در سال‌های اخیر، منابع تخصیص داده شده از محل بودجه عمومی به این طرح ناچیز بوده و روند نزولی داشته است. در همین رابطه در بند «ک» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به وزارت نفت اجازه داده شده برای تأمین هزینه‌های اجرایی خط لوله انتقال اتیلن غرب کشور نسبت به اخذ معادل ریالی دوونیم درصد (۲/۵ ٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک صرفاً اتان اقدام نماید.

- از دیگر نتایج این گزارش بررسی تأثیر حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بر بخش صنعت است که نتایج نشان می‌دهد تأثیر این سیاست درخصوص کالاهای نهایی مثبت ارزیابی می‌شود و می‌تواند به بهبود فضای کسب‌وکار تولیدکنندگان کالای نهایی داخلی کمک کند. اما با توجه به وابستگی صنعت کشور به واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای اجرای این سیاست می‌تواند افزایش قیمت تمام شده تولیدات داخل را به‌همراه داشته باشد. لذا پیشنهاد می‌شود دولت با کاهش نرخ‌های سود بازرگانی، در جهت تغییر اندک نرخ مؤثر تعرفه کالاها اقدام نماید.

• براساس نتایج این گزارش لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ درخصوص حمایت‌های مالیاتی رویکرد مناسبی دارد. در این‌خصوص می‌توان به تداوم کاهش پنج درصدی مالیات بر عملکرد، رویکرد حذف معافیت‌های درآمد حاصل از صادرات مواد خام و نیمه‌خام مبتنی‌بر یک سیاست آینده‌نگر با هدف توسعه و تکمیل زنجیره‌های ارزش و افزایش صادرات محصولات ساخت‌محور، معافیت نقل و انتقالات دارایی به/ از شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) و صندوق‌های سرمایه‌گذاری با هدف حمایت از روش‌های جدید تأمین مالی اشاره کرد.

منابع و مآخذ

۱. آسیب‌شناسی اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۶۵۷۹، سال ۱۳۹۸.
۲. آمار حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰.
۳. بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، مالیات بر واردات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۸۰۶۳، ۱۴۰۰.
۴. برنامه تولید و اشتغال، سازمان برنامه بودجه کشور، ۱۴۰۰.
۵. برنامه تولید و اشتغال بخش صنعت، معدن و تجارت، وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۰.
۶. قانون بودجه سال ۱۴۰۰، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۹.
۷. گزارش عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۱.
۸. گزارش عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۱.
۹. گزارش عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ شرکت ملی صنایع پتروشیمی، وزارت نفت، ۱۴۰۱.